

Innoirea

apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Director: TIBERIU VUIA

EXERCIȚII ÎN REAL

Pentru ceasul de aci, ceas de răspântii și de așezare nouă de suflet și ordine obștească, se găsesc mulți sfătuitoari și oracoli. Teorii și cei cari știu să înfățișeze soluții pentru toate problemele, nu lipsesc, nici din cafenea, nici din colț de stradă.

Confruntarea în plan real însă a bunelor intenții nu rodește: ornicul vremii își mută minutarele fără odihnă, — și minunile nu își mai coboară printre noi rodnicia.

În fapt nu se cere acum schimbarea în plan politic a ordinii de lucruri, — Un exercițiu practic al câtorva idei și idealuri politice, cum este aceia a votului universal sau a democrației fără bare, a dovedit importanța elementului de suflet și de inimă, care, el biruie în ori ce formă: și în orice formă cât de rea, dacă încapă suflet și sacrificiu, se găsește și progresul în ordinea materială.

Pentru asta însă se cere o schimbare a mentalității care — oriunde s'ar găsi încadrată, în vre o formulă politică, de partid, este accași, isvorâtă din cauze ceva mai adânci decât să cedeze unei simple persuasiunii. Este atât de adevărat acest lucru, încât un înțelept are tot dreptul să arate de cea mai adevărată dintre revoluții, pe aceia care dă curs nou felului de-a gândi al omului comun. Al omului care, pârghie a societății, face opinie publică azi și mâine, zid la hotare.

Pentru această mentalitate nouă — pentru această revoluție a unui mod de gândire perimat, pentru innoirea, sub semnul dinamic al voinței lucide și stăruitoare, a concep-

ției de viață, care întârzie azi în forme vechi și închircite, — nu e nici o luptă îndeajuns de aprigă și de demnă.

Ce-i drept — noi am mai arătat puținul cu care ne socotim indrituiți a spori această nouă ordine de lucruri. Nu avem pretenția să cerem lumii, nici în acest cerc mărunț în care trăim cotidian, nici în acela mai larg, în care se scrie istoria, să și potrivească pasul după gândul ce notăm aci, în exercițiu provincial și pentru mântuirea unei obligații de conștiință.

Dar nu este mai puțin adevărat că această conștiință, poate lucra tot atât de hotărât și în cel mai îndepărtat colț de țară, pentru nevoile unui neam a cărui linie de destin este încă pe început de zodiac.

Un drum de-a lungul țării, în această toamnă de vis și senin, sub veghea unei dorințe de-a prinde, în cea mai adâncă rezonanță, ritmul de viață al țării, ne-a întărit încă odată în această credință: Lucrurile mari se plămădesc în umbră și departe de căile în cari sgomotul umblă cu desmătu-i pretențios.

Și oriee picătură de lumină care se varsă peste această țară, pe cea mai îndepărtată rază a ei înseminează pentru roduri comune, credințele.

Este ceace — peste orice interes de grup sau de imediat, va trebui să înțelegem, decâteori căutăm cheie să ne deslege drumul pentru mai departe, și de suîș.

Zărnești, Octomvrie

Tiberiu Vuiu

BOBI DE ROUA

*Un bob de rouă ce'n durere —
A isvorit de sub pleoape,
Ineacă 'ntrânsul multa vrere
Și poate-avântul să-l îngroape.*

*Un bob de rouă ce călîța
L-a plămădit în ceasuri grele,
E'n stare a stinge suferința
Și negrul faptelor să-l spele.*

*Iar bobi de rouă ce furtuna
Aduce 'n clipele amare,
Dau sufletului totdeauna
Pierduta pace și uitare.*

Maria Botiș-Ciobanu

CEASUL MEU ȘI INIMA

*Ceasul meu și inima la fel
Divizează 'n clipe timpul veșnic
Viața i însă lumânare 'n sfeșnic
Care arde 'n lume fără țel.*

*N'are rost s'o drămui în pilule
Ce-o fi în zăgazuri? Lasă-i drumul,
Să se 'nalțe risipit ca fumul,
Ort în joc nebun de libelule,*

*Orice curbă, formulă sau număr.
Chiar de s drepte, vreau să cred că mint.
Ele m'au făcut mereu să simt
Că mă bate Moartea peste umăr.*

*Lupilor și urșilor, m'aș duce
In a voastră liniște sălhua,
Dar m'au prins aicea greu în cue,
Nu mă pot desface de pe cruce.*

M. Beniuc

F A P T

*Vestejire. Crizanteme
de lumină 'ncet pălesc,
parcurend aceleaș teme
ceriului — caftan domnesc.*

*Luminoasă 'mbobocire.
Pe coroane de băgrini:
spumă, nori, inzăpezire,
revărsat, lumini și crini.*

*Dimineață. Cocosârcul —
aripile îi cuprind
și îi spintecă de-a-pârcul
zorile abia mijind.*

P. Bogdan

Chiot pădurean

*Fagii țării mele, cât cu ochii zarea vezi,
Se întind păduri în hohot sub un cer silvan.
Cântec de furtuni sau foșnet de zăpezi
Li-i povestea — strânsă'n flaut pădurean.*

*Fiecare creangă o fi fost odată,
Braț haiduc incins în luptă românească.
Doine-au fremătat și bocete. Și iată,
Versul meu tristețea ar vrea să li o găsească.*

*Licărul de steauă care vă păzește 'n vreme,
Șipotul de ape s versul vost' șoiman.
Fagi infipți în cântec și blesteme,
Faceți-mă țării chiot pădurean!*

Petre Pascu

Stropi din cascada vieții.

*
**

Suntem mai mult decât lumea. Nu suntem, însă
nici începutul, nici sfârșitul lumii, Nu suntem nici
centrul ei, nici scopul ei. Suntem numai: mai mult
decât lumea.

**

Trupul este singurul material pe care se poate
grava chipul lui Isus. Sufletul este siugura substanță
cu care se gravează.

**

Creștinismul ne dăruiește pe noi, nouă înșine.
Fără creștinism nu putem fi ai noștri.

**

Creștinismul ne-a dovedit că mântuirea e singura
bucurie. Iar la ea ajungem numai prin suferință.

**

Nu creștinismul are lipsă de suferință, ci suferința
de creștinism.

**

Avem dreptul la tristețe, fiindcă în ea suntem noi,
cei cari putem fi pe merit.

**

Viață adevărată e numai aceea în care incupe su-
ferință multă și iubire mare.

**

Cine nu înțelege prin simțire, nu înțelege nici
prin rațiune, cine nu înțelege prin rațiune, nu înțelege
nici prin simțire.

**

Sunt lucruri pe care nu le mai putem vedea cu
rațiunea, prin analiză, căci pierdem părțile din ele. Tre
bue să le privim cu credință, prin intuiție. Numai așa
lucrurile rămân întregi.

**

Și, sub presiunea lor, ochii ni se măresc și devin
mai cuprinzători și mai pătrunzători.

**

Unde nu i dragoste, nu-i sfințenie.

**

Omul e mare în măsura în care renunță, nu în
măsura în care pretinde.

Gh. Moțiu

Cu o afirmațiune necontrolată

Inaugurăm această rubrică nu atât de dragul polemizării în sine, ci pentru a combate — și dacă se poate a împrăști ceva din nebulozitatea și confuzia ce acoperă unele noțiuni, lucruri și stări, de care zi de zi ne izbim aproape în fiecare domeniu al rosturilor noastre publice și care confuzii amenință să ducă plâpândul nostru început de civilizație conștie și totalitară pe un făgaș cu totul eronat. Pericolul este cu atât mai mare, cu cât confuzia este propagată aproape în mod oficial — ca să-i zicem așa prin revistele și publicațiunile ce apar ca ciupercile și cazul este mai ușor când e vorba de reviste redactate de preținși poeți și preținși scriitori. Aceștia — sârmanii — dintr'o autoadulație exagerată storc apă din piatră, ca să poată „ieși” cu fițuica lor, în care se proslăvesc pe sine și pe prietenii lor într'un concubinaj de reciprocitate. Aceștia sunt *rătăciții muzelor*, sârmana acelor ce aleargă după himerele — poate numai ale gloriei, poate ale ajungerii — și cari în incommensurabila lor prostie nu au alt scop, decât versul lor și litera lor tipărită. Căci să facă literatură nici gând, și nici puteri nu au. În zăbateră lor însă împrăstie în dreapta și în stânga rătăcirea confuziilor proprii care foarte ușor prinde, căci indivizii de felul acesta caută cu orice mijloace să și facă o faimă oarecare.

Mai periculoase sunt revistele de o anumită culoare și revistele editate pe lângă ziarele de o anumită culoare. (Toți românii de bine știu despre ce culoare e vorba). Acestea prin lansarea unor oameni străini de neamul, străini de limba noastră, prin răspândirea unor lozinci, cu gust plăcut, dar cu conținut ucigător, prin acoperirea și delăturarea talentelor noastre adevărate și prin vărarea pe prim plan a antitalentelor lor, tind a cuceri ceea ce un popor poate avea mai sfânt: civilizația și cultura proprie, artele și literatura proprie. Tocmai pentru că lor le lipsesc acestea. Iar în această tendință a lor sunt foarte inventivi și fără milă.

Se folosesc de toate mijloacele, dar cel mai eficace și cel mai plăcut lor este confuzia. Confuzia pe oare o împrăstie în artă, în literatură, în critică și chiar și în credință.

Confuzia prin care incurcă și cele mai elementare noțiuni și lucruri. (Va rămâne model felul cum o publicație de acestea printr'o interpretare nouă a poveștii puilor de cuc a încercat mai deunăzi să demonstreze, că nu există de mamă — la om). Iar cetățeanul de azi, care incontestabil este setos după cunoaștere, căzându-i în mână o publicație de acest soi, rămâne derutat. La început derutat, iar mai târziu, pe nesimțite, cu ideile falsificate. Și astfel se propagă confuziile în viața de toată ziua, circulând din gură în gură și formând un fel de mentalitate, care dă nota momentului.

Și acum să trecem la acea afirmație necontrolată. Intenționat am spus necontrolată și nu stupidă. La sfârșit voi arăta de ce.

Un intelectual din Timișoara, cu veleități de politician, vorbind despre Școala de Arte Frumoase din Timișoara s'a exprimat: „Școala aceasta nu are alt rost, decât să căpătuiască pe cei câțiva profesori a ciauți pe lângă ea”. Nu ne-am ocupa de absurditatea monstruoasă a afirmației, dacă nu ar fi fost rostită de gura unuia pe care hazardul măine, poimăne l'ar putea aduce într'un post de conducere a rosturilor bănățene. Dar odată rostită, foarte ușor ar putea fi îmbrățișată și de ciracii politici ai opinentului, iar la o eventuală venire la putere Școala de Arte Frumoase s'ar putea găsi în opoziție cu concepțiile despre cultură și despre frumos ale politicianului respectiv, opoziție care s'ar concretiza — poate — prin suprimare. Cum s'a mai întâmplat în 1932, când au fost suprimate mai multe instituții de cultură: conservatoare de muzică, teatre și Școala de Arte Frumoase din Cluj. Din pricina economiilor bugetare! Iată cea mai crasă formă de supremație a economicului asupra culturalului. O inovație străină, putem spune pe față evreiască, în mijlocul rosturilor noastre românești. Străină și distrugătoare de tradiție, distrugătoare de cultură românească. Căci strămoșii noștri cum au făcut? După fiecare treabă dusă la capăt cu bine, după fiecare victorie smulșă dela păgâni, domnitorii români se

intreceau să ridice biserici și mă năstiri, cele mai puternice focare de cultură și de artă pe acele vremuri Azi? După un război câștigat, după un act de grandoarea neînchipuită a închegării tuturilor românilor stăpânirea să închidă instituțiile de cultură, când cultura sigură este chemată să i unească într'un bloc totalitar și conștiu de o indestructibilitate perenă?

Nu i vom riposta eminentului politician — din norocire azi inofensiv — că toate popoarele perim date în cursul veacurilor prin istorie, numericește și poate chiar fizicește azi desființate — trăesc totuș prin cultura lor, tradusă și perpetuată prin artă. Nu i vom aminti de bisericile tăiate în stâncă din cele două Indii, de minunata artă industrială, aplicată chiar și pe obiectele de utilitate casnică ale egiptenilor, nu i vom aminti de piramidele și de frescele lor, nici de perfecțiunea neîntrecută a sculpturii grecești. Vom trece cu vederea uriașele palate cu o sută de terase ale aztecilor și măiastra sculptură în aur a incașilor. Nu i vom arăta, că odată cu distrugerea bisericilor și mănăstirilor românești construite în evul mediu adevărate școli de arte frumoase pe atunci, s'a distrus și cultura românească, țările românești pierzându-și odată cu cultura și posibilitatea unei refaceri morale, atât de necesară în lupta pentru desrobirea politică. Ii voi aminti un fapt banal dar destul de neplăcut pentru noi. După repausul impus de marele război în cele mai de seamă orașe din Apus s'a ținut o serie de expoziții de artă. A fost invitată și România. Oficialii români au decis repede: „Avem la externe câteva lăzi cu scoarțe, iar la Instrucție câteva pânze de Grigorescu!” Și le-au trimis. Din expoziție în expoziție, Veșnic acelaș, veșnic după acelaș calapod. Rezultatul? După doi-trei ani România nu a mai fost invitată. „La D-Voastră pictura a înghețat dela Grigorescu!” a fost motivația. Așa atunci s'au desmeticit ai noștri. Atunci și-au dat seama, că arta e ceva viu, care merge odată cu viața, odată cu progresul. Că formele de expresie evoluează și că sunt zeci de formule. Că deschise și bătătorite în străinătate de

Un pas important

multă vreme. Abia atunci s'a înțeles la voi importanța adevărată a unei Școli de Arte Frumoase, arta fiind manifestarea de cel mai important depozitar al culturii popoarelor căci în opoziție cu materialismul istoric și filosofic al lui Marx, noi afirmăm existența unui dinamism cultural în sensul, că instituțiile și fenomenele culturale, ca emanațiuni ale culturii unui popor apar spontan și irezistibil în momentul și locul cel mai propice pentru dezvoltarea lor și în forma, care corespunde mai potrivit specificului poporului respectiv. Invierea la Timișoara a Școlii de Arte Frumoase decedată în Cluj, ca fenomen cultural nu a fost un eveniment întâmplător. Și nici motive economice nu l'au determinat. Orașe mai bogate găsești în țară câte vrei. Ploiești, Brăila, Galații și chiar Craiova au venituri incomparabil mai mari pe cap de locuitor. Apoi invierea Școlii în Banat a venit în perioada de cea mai crâncenă criză, ca o fatalitate, în țara lui Vidu, Drăgoi în țara celor mai armoniosi peisaj. Spontanitatea cu care au îmbrățișat-o bănațenii o dovedește cu prisosință. Căci într'un oraș cu un mercantilism atât de exagerat și atât de meschin, impus bănațenilor autohtoni și cu fond sufletesc atât de exagerat și atât de sentimental între străini venetici sufletul românesc nu putea să ahtieze, decât după frumos. Și nu se poate aprecia îndeajuns cumințenia autorităților, care prin susținerea unei Școli de Arte Frumoase au dat dovada, că înțeleg brutalitatea vieții Timișoarei, care se rezumă la fabricare, vânzare cumpărare, la bârfele și intrigi, trebuie atenuată cu preocupări de ordin intelectual. Azi Școala de Arte Frumoase se pregătește. Ca mâine vom avea o serie de expoziții, iar poimâine vom avea realizat Salonul Bănațean.

Virgil Birou

Cărți apărute

Al. T. Stamatiad: Pagini din Oscar Wilde: Poeme în proză, Povestiri feerice și morale. Balada temniței din Reading. București, Cartea Românească.

C. Stoicănescu: *Revoluția lui Horia*. Editura Regionalei Bănațene Astra 1937.

Sunt doar câteva zile, de când am primit din țara mămă un sol al românismului pur, care nea făcut să ne tresalte inima de bucurie, prin ținta sa demnă: național ortodoxă.

Revista „Innoirea”, — în jurul căreia, la chemarea vrednicului purtător de condei care i dl. Tib. Vuia, s'au adunat atâtea alte vrednice și mult promițătoare elemente tinere, — a străbătut granițele și'a ajuns la noi aci, în banatul Jugoslav, tocmai în clipele când am făcut și noi un important pas de innoire a vieții noastre obidite, pentru că viitorul să ne poată găsi gata de dărză și cinstită luptă.

Innoirea la care vrem să mă refer, este pasul făcut în ziua de 15 Oct. a. c. la Vârșeț, spre o împăcare a tuturor frunțașilor noștri, — intelectuali mei ales — și țărani.

Opinia publică din Țara Mămă, a avut prilejul să ia cunoștiință, la timpul său, de nenorocita situație în care am ajuns noi românii din Banatul Jugoslav în ultimii doi ani, — în urma certurilor intelectualilor noștri; cari certuri au dus la cele două grupări din jurul singurelor foi săptămânale ce le avem: „Nădejdea” și „Foaia Poporului Român”.

Certurile acestea, epitetele murdare cu cari se împroșcau reciproc aceste două grupări, nu ne-au făcut de răs numai în România, dar ne au atras și tot disprețul minorităților cu cari ne a fost hărăzit să trăim în această țară.

Ziarul „Curentul”, scandalizat de aceste fapte, — dacă vă amintiți, — a ajuns, ca într'un articol publicat pe pagina întâia în numărul din 22 Sept. 1935, — să preconizeze, aplicarea unui „Statut” asemănător celui italian, cu scopul de a se reprima această situație ridicolă a românilor de peste hotare, care nu trăesc decât în continuă vrajbă.

Și chiar dacă nu s'a întocmit acel „statut” iată că, totuși un om de inimă, cum este ministrul plenipotențiar din Beograd, dl V. Cădere, — a fost de ajuns ca printr'un singur gest, să pună capăt tuturor certurilor.

A fost de ajuns, cum spun, pentru că în urma gestului hotărât al d-lui ministru Cădere, împăcarea s'a făcut imediat spre bucuria noastră a tuturor, indiferent că și una și alta

dintre cele două grupări, au trebuit să-și sacrifice pe altarul păcii, poate chiar pe nedrept, pe unii dintre membrii lor.

În prezent, se lucrează cu febrilitate, în deplină armonie, la organizarea pe sate a singurei societăți recunoscută și cu statute aprobate de statul Jugoslav „Astra”, instituindu-se în acest scop, un comitet provizoriu din care fac parte în număr egal și frunțașii din gruparea „Nădejdea” și cei din gruparea „Foaia Poporului Român”.

Ne mulțumim a înregistra azi doar cele de mai sus, exprimându-ne dorința ca împăcarea făcută la Vârșeț, să nu fie o împăcare formală cum au fost cele din trecut, realizate doar cu scopul de a se ajunge la... de ce n'am spune?... ajutoare bănești. Împăcarea aceasta o dorim sinceră, din ambele părți, căci numai așa se va putea face ceva bun și de real folos, pentru menținerea unei curate vieți românești, pe toate terenurile de activitate, în Banatul Jugoslav.

Și va fi într'adevăr sinceră, căci de data aceasta există un om care-i garantează sinceritatea: d-l ministru Cădere, sub oblăduirea căruia, românii din Banatul Jugoslav au început să respire un aer mai curat.

Cetitorii noștri — le promitem — vor fi ținuți la curent cu viața noastră innoită în urma faptelor mai sus amintite.

Preot T. Frențiu

Revista politică, socială și artistică

INNOIREA

apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Director: TIBERIU DULĂ.

Abonamente: pe 1 an 200.— lei, — pentru instituții 1000.— lei. Abonament de sprijin 500.— lei.

Un exemplar lei 5.—

Redacția și administrația:

Arad, Str. Brătianu 4. Et. I. Tel. 21-45

Timișoara, III. Str. Aurelianus 3.

București, Aleea Frigul 14

FOLCLOR

Fără să ne lăudăm, putem afirma că poporul românesc este înzestrat cu multe calități sufletești superioare și în special în poezie și muzică populară ținem loc de frunte. — Cu toate că unii sunt de convingerea că puterea creatoare a poporului românesc este în declin, eu care de zeci de ani sunt în contact direct cu poporul dela țară afirm că, deși în unele părți dela șes folclorul muzical este în decadentă, producția poetică a poporului românesc este în floare. Găsesc tot mereu lucruri noi, de-o frumusețe deosebită.

Pentru susținerea acestei teze, dau publicității două poezii populare recente din podgoria Aradului.

Acum trei-patru ani au apărut în județul nostru două figuri de haiduci, originari din podgoria Aradului, cu numele Nia — Arsenie — Opre și J. Bisorca. Primul, după ce a haiducit vre o doi ani prin dealurile podgoriei Aradului, fără să omoare pe cineva, a atacat în stare de ebrietate Banca Cooperativă din Radna. Directorii alarmând lumea, dânsul a tras în doi dintre ei, care au și murit pe al treilea, care îi era naș cruțându-l, și luând cu sine câteva sute de lei dintr'o casă deschisă s'a refugiat între dealuri unde în scurt timp a fost surprins și împușcat de jandarmi.

La autopsie nu s'a găsit în stomacul lui niciun fel de mâncare ci numai vin, iar în buzunar cele câteva sute de lei luați dela Bancă

La doi ani după moartea lui s'a creat și circula în podgoria Aradului următoarea poezie populară:

„Cât îi lumea pe sub soare,
Nu-i haiduc, ca Nia, — mare,
Cât îi mare România
Alt viteaz nu-i ca și Nia...

Nia doarme și visează
Trupa suie 'nnăintează,
Codrul înverzit troznește
Din somn Nia se trezește

Codrul verde iar tresare
Nia sare în picioare
Bagă plumbi în carabină,
Ș'apoi zice: „Lasă să vină!

Că de-or fi numai doi, trei
Nu m'oi teme eu de ei,
De-or fi vre-o patru cinci,
Tot eu n'oi fugi de aici“.

Foaie verde d'ângă sat,
La Ragna ce s'a întâmpat?!
Opre Nia fuse biat.
El în Bancă s'o băgat,
Două suflete-a împușcat
Pe-a treilea l'a lăsat
Că i-a fost nănaș din sat.

Foaie verde de salată,
Calea Niei azi se găță,
Calea nu-i departe tare,
Numai pân'la Ragna mare.

Despre celălalt haiduc, tovarăș cu Nia, pe nume Bisorca, care a fost prins și vârat în temniță circula următoarea poezie cântată:

„Lună, lună, mândră lună,
Azi e seara cea din urmă,
Seară bună, mândră Lină,
Eu mă duc în țară strină.

La crâșmuța d'ângă sat.
Am băut m'am îmbătat,
Dar pe când să beau mai bine,
Văd că vine nu știu cine.
Vin jandarmii după mine.
Doi mă leagă, doi mă 'ntreabă,
Doi în temniță mă bagă.

Jos sub casă, sub pământ.
Unde n'am fost de când sânt.
In temnița cea de piatră,
Unde n'am fost niciodată.
— Vine cucu și mă'ntreabă:
„Ce-ai făcut Bisorca dragă“?
— Ce-am făcut n'am făcut bine,
Curge apa pe sub mine,
Spune măculiță spune,
De ce n'am noroc în lume?
„Eu ți am spus și ți-oi mai spune
Dece n'ai noroc pe lume.
Ai trecut pe lângă o baltă,
Ș ai scăpat norocu'n apă
Uitându-te după o fată“.

Șiria, 19 Octomvrie 1937

Emil Monția

Cărți și reviste :

Dimitrie Fara: Sbuciumări. Roman dramatic în cinci acte. Timișoara 1937.

Timpul Eminescian apare la Cernăuți sub direcția dlui Const, Cehan Racovița. — Numărul al 200-lea sâr bătorind șapte ani de apariție săptămânală, are colaborarea dlor; Octavian Goga, Ion Petrovici, Gh. C. Cuza, Stelian Popescu, Ion Lupaș, Ilie Rădulescu, Ștefan Vlădescu.

Revista Institutului Social Banat Crișana (an V. No. 17 și 18, Ianuarie — Iulie) sub direcția dlui Dr. Cornel Groșorean, a apărut în condiții tehnice excelente și cu un material bogat. — Studii semnează dr. I. Nemoianu, din domeniul puericulturii, Sabin Drăgoi, în polemică cu Bela Bartok, Prof. Dr. N. Ursu, cu exemplificări caracteristice din folclorul bănățean, Grigore Ion „Motivale contelui Bethlen, și Dr. Groșoreanu: Aspecte Sociale.—

Insemnări și recenzii dnii Dr. C. Groșoreanu, Grigorie Ion și Ion Negru.

„Pământul“ revista dlui Eugen Cialic apare la Călărași. — În ultimele două numere, (1 și 14 Octomvrie) semnează articole; dnii Eugen Cialic Arhim Scriban, M. Brateș, L. S. Belcin. — Pagini speciale închinete memoriei lui Al. Călinescu, aduc prinosul dlor: V. Carianopol, Nicolae Roșu, Ion-Aurel Manolescu, Teodor Scarlat, Vasile Dorneanu, etc.

Partea literară o completează o schiță de Mihail Lungeanu, și poezii: Al.

Călinescu Const, Riuleț, E. Ar. Zaharia, Octav. Sargetiu etc.

Vitrina literară, este îngrijită de directorul revistei: viu, cu nerv și cu gust.

Pagini literare pe Septemvrie, aduce în sumar numele dlor I. A. gârbiceanu, Ion Ștefan, V. Beneș, Ion Codrin pentru partea de proză — poezia o reprezintă dnii Grigore Popa, M. Beniuc, C. Angelescu și Teodor Mureșanu. — Cronicile sunt întocmite pe un portativ variat și tineresc de către dnii Grigore Popa Romulus Demetrescu, Moise Radu Pavel Micu, Teodor Mureșan.

Făt Frumos, apare la Cernăuți în al doisprezecelea an sub conducerea dlui Leca Morariu, ale cărui studii de istorie literară sunt cunoscute publicului cetitor. — Revista dsale este chemată să apere puncte de vedere, scumpe desigur inimii sale de specialist, de aci și tonul polemic cu ascuțit împotriva unor personalități cari fac autoritate în domeniul filologiei și al istoriei literare. — Din cuprinsul revistei mai desprindem articole comemorative închinete lui Constantin Morariu, la zece ani dela moartea acestui animator bucovinean.

Versuri publică Adelina I. Cârdei și Octavia Lupu Morariu La croni că întâlnim contribuția dlor Leca Morariu, Gh. T. Kirileanu și Petru Iroaie.

Teatrul din Arad

Suntem în ajunul deschiderii unei stagiuni de teatru românesc în Arad. Mulți poate își vor zice: La ce bun atâta frământare și bătaie de cap? Noi putem foarte bine trăi și fără un astfel de teatru. Tânăra generație prea se întrece cu vorba voind să modifice totul și să dea ființă trainică unor instituții noi.

E bine să ne întrebăm din capul locului dacă este nevoie de un teatru românesc la granița de vest, și dacă da, să știm care este rostul lui.

Inițiativa a fost luată și realizată cu succes chiar iarna trecută, dar sub o formă mai modestă, fiind oarecum o pipăire a terenului. Și dacă stagiunea de încercare a reușit, nu ne putem îndoi că publicul arădan nu va primi cu aceeași căldură eforturile de a da o mai mare dezvoltare acestui teatru. Ne așteptăm la aceasta cu cât mai mult cu cât s'a văzut că un teatru românesc aici în Arad corespunde unei adevărate necesități sufletești.

Începutul este însă mai greu; sunt unii care se arată sceptici față de tot ce este nou. Încetul pe încetul se va ajunge deja în bună parte, ca publicul însuși să ceară cu stăruință un teatru, căci îi simte lipsa. Și numai atunci vom putea spune că la Arad este un teatru românesc când el s'a născut din nevoia ce o simte publicul de a ieși pentru câteva ore din preocupările meschine ale vieții de toate zilele. Și ceea ce ne bucură este faptul că aici inițiativa a pornit de jos, ceea ce constituie cea mai sigură dovadă de necesitatea lui. O instituție creată din inițiativă de stat poate să nu corespundă unor nevoi reale și atunci totul nu este decât o creație artificială fără nici o șansă de reușită — o împovărare inutilă a bugetului.

În acest caz teatrul din Arad în loc de-a fi o manifestare românească spontană la granița de vest și o dovadă de gradul nostru de cultură, ar fi o simplă spoială și o bună ocazie de răs pentru străini.

Nu este cazul la noi și aceasta ne bucură. Se știe că teatrul e o instituție care nu dăinuiește decât acolo unde există o cultură superioară și unde oamenii manifestă interes pentru preocupările intelectuale. Numai pentru astfel de oameni cele câteva ore petrecute înaintea scenei sunt momente de recreare și înălțare sufletească pe care numai arta le poate da. Teatrul este arta care face ca inimile multimei să vibreze unison și astfel să dispară barierele dintre oameni, topind poizghita dură pe care

lupta vieții o formează în jurul sufletului fiecăruia. Rolul teatrului în această privință este imens. Sute de spectatori, trăind într-o perfectă unitate de simțire aceleași sentimente, lupte și aspirații pe cari le trăiesc personajile din piesă, ajung să se simtă mai strâns legați între ei. Văzând frământările, eșecurile și

ridicolul unor oameni dintr-o lume închisă și totuși reală ei vor fi mai îngăduitori față de cei din jur și astfel teatrul devine una din instituțiile care dezvoltă spiritul de solidaritate și prin aceasta îndeplinește unul din marile roluri sociale. Și nimeni m'î mult decât noi nu are nevoie de un astfel de spirit de solidaritate

Sabin Veselie

Repertoriul Teatrului Arad—Timișoara

— Rânduri pentru dl. Paul Prodan, directorul Teatrului Național din București —

Comitetul de Patronaj al Teatru lui Românesc duce intense tratative cu direcțiunea Teatrului Național din Capitală, pentru întocmirea repertoriului celor patru luni.

Ca punct de plecare al tratativelor, un memoriu semnat între alții de către dl. Anton Mocsonyi, ministru al Casei Regale se găsește în studiul primei noastre scene.

Suntem siguri că dl. Paul Prodan nu va trece peste această dorință exprimată de cei mai reprezentativi oameni ai regiunii și va da deslegare inimosilor noștri prieteni să se poată ocupa — orientați după necesitățile repertoriului, de nevoile Teatrului de Vest, care azi a devenit o problemă de prestigiu românesc.

În proiectul comitetului tehnic deschiderea stagiunii este fixată pentru zilele de 30 Noemvrie și 1 Decemvrie la Timișoara respective la Arad cu *Serenada* din trecut, comedie istorică de Mircea Dem. Rădulescu, și în ansamblul Teatrului Național din București.

Între altele urmează să mai fie propuse comitetului spre discuție piesele: *Pădurea Spânzuraților*, *Georges și Margareta*, *Ion a Vădanei*, *Vreau să trăiesc*, *Actrița*, *Oameni pe un sloi de gheață*, *Cavalcada*, *D'ale carnavalului*, *Suflete tari*, etc.

Asemenea se vor cere piese și din repertoriul celorlalte teatre ca *Regina Maria* — *Liga Culturală* ș. a.

Arta poloneză a coborât pe șleahul cel mare al istoriei în care odinioară circulau armii și năvălitori, înfățișază în culori și lumină pe nobilul popor al lui Sobieschi de ieri, al lui Pilsudsky de istorie contemporană.

Evident, este greu să faci aprecieri de estetică asupra unei exhibiții care are întâi o semnificație politică; a înfrățirii în rosturi comune și pentru un destin ce așteaptă, cele două popoare, cu atâta identitate de aspirații și țeluri.

Expoziția artei poloneze din Sala Dalles, la București, aducă în culori specifice pământului polonez și în potriveli proprii desigur temperamentului și structurii intime a poporului din țara lacurilor și a stepelor, un lot de onestii muncitori ai paletei.

Pentru această dublă față a evenimentului, expoziția trebuie subliniată și — cel care are drum în Capitală — îndemnat s'o vadă

Meseriașul român dobândește încetul cu încetul o conștiință de breaslă, care include și obligația de a lupta sub un semn colectiv pentru o soartă mai bună, pentru o acceptare a lui în ordinea de muncă românească, și pentru urcarea pe scara prestigiului a meșteșugului.

Tendențele de acest fel le-a vădit congresul meseriașilor care a avut loc la Arad, în săptămâna trecută, cu o frumoasă participare a breslașilor de pe întreaga țară și cu o și mai elocventă absență a celor chemați să spuie un cuvânt de îmbărbătare unei clase azi moarte, din nefericire pentru ansamblul producției românești nesocotită și vitregită. — O stare din care meseriașul român nu poate eși decât prin forța propriei sale conștiințe care să-i dea dinamica necesară luptei și rezistenței în fața concurenței străine și a indifferenței alor săi.

Organizarea stagiunii teatrale Arad—Timișoara

— Consfătuirea dela Timișoara. Comitetul de Patronaj și cel tehnic. —

Ca urmare a hotărârilor principiale luate de intelectualitatea arădană la consfătuirea din 12 Octomvrie, Comitetul de Patronaj al Teatrului Românesc a fost întrunit de decătre Prea Sfinția Sa Andrei Magieru, luni, 18 Octomvrie ora 6 d. m fiind prezenți d-nii Dr. Iustin Marșieu, d-na Elena Goldiș d-l Dr. Mihail Mărcuș, Dr. Romul Coțoiu, d. Radu Cornel, Ascanie Crișan, Vladimir Iesanu și Tiberiu Vuia.

Comitetul a luat în discuție modalitățile practice de a realiza stagiunea. S'a dat citire unui manifest — program care va fi adresat publicului românesc spre a sprijini opera.

S'a aprobat textul unui memoriu adresat Ministerului Cultelor pentru înființarea Teatrului de Vest permanent S'a ales Comitetul tehnic, al cărui președinte a fost desemnat Dr. Cornel Radu iar casier d-l Vladimir Iesanu Cei prezenți, și în deosebi d-l Iustin Marșieu care din motive personale nu a mai putut lua președinția ca în anul trecut, au promis întregul lor concurs Comitetului tehnic.

S'a dat delegație d lui Dr. Cornel Radu să ia contact cu Direcțiile Teatrale din București, spre a expoză un reper-toriu de calitate. — Prețurile au rămas cele din anul trecut

Lumea românească din Timișoara, sesizând importanța unei instituții teatrale, a hotărât să ia parte activă la o

pera începută sub auspiciii favorabile. Astfel, din inițiativa prefectului de județ d-l Dr. Dimitrie Nistor a fost convocată pe ziua de sâmbătă, 23 Octomvrie o consfătuire la Prefectura județului. Întrunirea a fost prezentată de către Prea Sf. Sa Andrei Magieru și la care a luat parte și secretarul Comitetului dela Arad. — Au fost prezenți: d-nii Dr. Gh. Ciuhandu, dela Arad, Dr. Augustin Coman, primarul orașului, D. Ionescu, sub-prefectul județului Timiș-Torontal în reprezentarea prefectului, Dr. Constantin Teodorescu directorul Școlii Politecnice, președintele Institutului Social Banat-Crișana, Aurel Cosma, deputat, din partea „Astrei” Dr. Patrichie Țucra potropopul Timișoarei, Patriciu Rămneanțu, președintele Asociației județene a învățătorilor, Gh. Birăescu, iar societățile feminine au fost reprezentate prin d-na Marcu, vicepreședintă.

Prea Sf. Sa a deschis ședința, arătând motivele de ordin național și cultural care l'au determinat să se expună în fruntea unei mișcări teatrale pe care o socoate de mare interes pentru românismul din această regiune.

După ce d-l Gh. Birăescu arată scopul întrunirii, în numele d-lui prefect, care a inițiat la Timișoara această mișcare, promite concursul nelimitat al prefecturii.

Se procedează la constituirea unui comitet de Patronaj, care este format

astfel: Președinte de onoare. Prea Sf. Sa D. Andrei Magieru apoi d-l ministru Anton Mocsonyi, Dr. Marta Alexandru, primpreședintele Curții de Apel, Dimitrie Nistor, Augustin Coman, d-l General comandant al Garnizoanei, Constantin Teodorescu directorul Politecnice, Sabin Evuțanu inspector general președintele regionale bănățene „Astra” Patrieiu Rămneanțu președintele asociației învățătorilor și d-n partea societăților feminine d-na Ciobanu.

S'a ales un comitet tehnic al cărui președinte de onoare va fi Prea Sf. Sa, președinte activ d-l Constantin Teodorescu, și casier d-l Teodorovici, directorul Băncii Victoriei, Secretarul Comitetului tehnic a fost ales de Tiberiu Vuia care va îndeplini aceiași funcție și la Arad.

Cu redactarea unui memoriu și a manifestului program a fost însărcinat secretarul comitetului și d-l Gh. Birăescu.

După discuții de amănunt s'a fixat ședința următoare a Comitetului de Patronaj, pentru duminică, 31 Octomvrie, ora 5 d. m la care vor fi invitați toți membri, sub președinția Prea Sf. Sale Andrei Magieru.

După ridicarea ședinței, membri Comitetului au avut un schimb de vederi și cu d-l Bebe Brătianu, președintele organizației guvernamentale, care a fost pus în curent cu mersul lucrărilor pentru înjghiebarea stagiunii teatrale Arad Timișoara, exprimându-și satisfacția asupra acordului de colaborare intervenit.

Polemici

Pornografia — care se strecoară în buline de tipar, a avut de suferit un atac con-centric al bunului simț, strunit de sănătatea morală a nației, care nu se lasă deviată în ju-decata și simțirea ei, de produsele atâtor oficine ale des-tructivismului. — Ne miră nu mai, cum de catapulta eroică a vigoarei românești bate în chip metodic unei meterezele acestui negativism.

Căci, pe lângă linotypul în-tors dela rosturile lui de lu-mini, mai este un mijloc, prea erident nociv, și tot atât de popular, unde opera des-mășului se exercită la fel de intens. — Este scena. — Aci, în provincie mai cu seamă, un-

de până de curând suntem la sași în voia întâmplării, lip-siți de directiva unui criteriu de artă, teatrul, prin atâtea o-cazii se arată a coborî din ce în ce, pe scara calității, pân-ă la cele mai abjecte exerciții pornografice.

Primejdia este cu atât mai mare cu cât spectatorul nu poate fi prevenit în chipul în care poate fi lămurit un cetitor, iar spectacolul incită de odată sute de persoane, — la cari o reprezentare oricât de slabă ar fi ca nivel artistic, pro-duce o justificare, de cele mai multe ori peremptorie: specta-colul „amuză”.

„Amuzamentul” la rândul său, este în această viață as-

pră și de periferie, unicul cri-teriu admis și înțeles.

Dar lucrurile nu pot fi mân-tuite cu atâtea: Reacțiunea bu-nului simț, de jos, corectivul unei supraveghieri de sus, — pot și trebuie să înlăture pe Herzii și pe ceilalți Adolful ai teatrului. Pentru ca acesta să și redobândească rolul edu-cativ și de artă, pe care îl cere locul și vremea, în care ne găsim.

„O laudă amabilă”, așa crede o publicație despre care am avut cuvinte de apreciere, să întâmpine buna noastră in-tenție cu răstălmăciri ce nu ne pot atinge. Rămâne pentru noi doar o dovadă că publicația

vizată, nu a „simțit” locul pe care dintr'o mai profundă exa-minare a calității presei arde-lenești, am vrut să îl atribuim — „Ofensiva Română” bănuind în dosul cuvintelor noastre oa-recari calcule, cu cari am fi vrut să o angajăm, — nu știm în ce scop — demonstrează doar că am supraevaluat o formă și o ținută, cari nu aco-peră un fond de aceeași ca-litate.

Aveam dreptate să formulăm deci rezerva noastră, asupra di-rectivei politice la care nu am subscris. Sunt metode la cari un aderăm, — nici profesional-

NOTE

Prietine, Frumoase amintiri ni-au pus pe drumul Rotondei, găsind o ambianță cunoscută și simpatică, favorabilă pentru a așterne câteva impresii de pe aci.

Cu adevărat această aerisire pe pământul Franței e cât se poate de profitabilă pentru un artist — mai ales când vine pregătit cu o judecată — căci altfel ar fi numai o schimbare de decor.

Sunt extrem de mulțumit de ceea ce am văzut — și încă nu mi-am terminat complet programul. — Sunt însă lucrări cari cu cât le vezi, cu atât le pătrunzi și înțelegi mai mult structura.

Expoziția este o minune plină de sugestii, de încercări, de realizări, de soluțiuni, cari vor conta de aci înainte. — Plăcută impresie îți face că, în afara artelor — meseriile de artă, până la încălțăminte sau mănuși, se întrec în soluțiuni îndrăznețe, — estetica fiind pentru ele, astăzi și pe aceste meleaguri, într'o bună măsură, condiție de existență.

Creații admirabile pe țărâmul tehnicii — toate materialele întrebuițate în mod magistral — mă fac să cred că revenim în ce privește dragostea meseriei spre cea frumoasă epocă începând din evul mediu și Renaștere.

M'a impresionat profund acest lucru — am crezut că visez — eu care trăiam în Timișoara cu convingerea că suntem condamnați să dispărem. E drept că pela noi condițiunile sunt diferite: nu să creieze arta națională incredințând'o la toți cei ce se pot lăuda cu lipsa de gândire și talent. — Am văzut și minunatele noastre „opere” la pavilion. — Mi-a făcut o deosebită plăcere că prietenul nostru Ciupe s'a prezentat foarte frumos. Să sperăm că în țara noastră se va mai schimba câte ceva și pentru noi, căci am convingere că facem o politică artistică de troglodifi.

Un lucru extrem de instructiv l'am descoperit la pavilionul Invățământului Tehnic și

Artistic al Franței. Toate sau majoritatea școalelor profesionale (fete și băieți) împreună cu școlile de artă aplicată cu diferitele lor sub împărțiri, ce-eace înseamnă numai elevi între 13 — 21 ani. — Aceste școli de artă aplicată la industrie, publicitate, comerț, croitorie, cinema, etc., sunt în număr de 100 în toată Franța — câte una în fiecare capitală de județ, — în Paris în fiecare arondisment. Realizările lor sunt admirabile. — Ele dovedesc un învățământ plin de viață, utilizând mijloacele cele mai moderne pentru cursuri: cinema, profesioniști ai dansului, — sau în alte branșe, modele cari le stau pentru explicații și studii, — aparate tehnice diferite etc. In general — o concepție liberă, tinzând spre tot ce are un caracter mai viu și nelăsând elevul să tânjească — Aducă la acestea, ca un grad superior — Expoziția Națională de Artă Decorativă, pentru cele zece școli de Artă — frumoase din întreaga Franța. — În sfârșit un institut de îndrumare profesională, unde absolvenții aduc un ajutor precis instituțiilor de mai sus.

...Și acum să ne gândim la faptul că la noi, cea de-a treia școala de artă — frumoasă este inutilă.

Să-ți spun că am vizitat câteva expoziții: Expoziția Van Gogh — Greco — Maeștrii independenți, — (Ecole de Paris) — Saloanele reunite cu secțiile streine, — Pic-tura Franceză, — etc., toate prea interesante și bine organizate. Cred că după ce voi mai reveni îmi voi complecta studiul asupra tuturor artiștilor mai importanți încât să capăt și o înfățișare a școalelor străine. — Astăzi Ecole de Paris guvernează arta modernă, și din expozițiile străine văd numai ramificații ale tendințelor pariziene. Toți sunt în febră, caută soluția nouă și prea de multe ori am văzut că se îndepărtează, din cauza superficialității sau tehnice — In sculptură — nu vreau să vorbesc de Bourdelle sau Despiau — ciracii, lipsiți de per-

sonalitate se adună în jurul unei concepții sculpturale fără valoare, pe care o numesc o mulă internațională. Sunt și alți, merituoși, pe cari însă nu am avut timpul să i studiez.

In tot cazul, aici am simțit trăind arta modernă nu ca o floare de seră, ca pe la noi,

ci ca o condiție de viață. Și atunci mă întreb: noi care avem o numeroasă clasă de artiști profesioniști, noi, nu avem nici un țel?

Dar despre asta — vom mai discuta...

Paris, Octomvrie 1937.

Catul Bogdan

Unui ziarist, de alt neam, ce-i drept, însă atașat prin destin, nației valahe i se gătește zi de sărbătoare în curând pe această linie de hotar și de luptă, unde a trăit și a căzut înainte de a primi vestea că a mare, de biruință, a neamului său și a celui care i a primit ofranda. — Augustin Augustini

— de neam slovac, odihnit de veci, aci în umbra zilor de glorie românească pe care le a trăit veacul trecut — capătă cinstirea de calitate a oamenilor de cultură — Lui nu-i mai adaogă la o viață de mizerie, încheiată în chip tragic, nici o strălucire. — Strălucirea o capătă gestul în sine, care a ratat, pentru pildă și semnificație etică, cum recunoștința, fir de lumină, aureolează cât de târziu, sacrificiul consumat în flacăra unui ideal plâpâd eri, iar azi incins ca un cort de minune — peste țări și hotare. —

Un prefect de județ, cum sunt puțini, se arată a fi capul administrației și reprezentantul guvernului în acelaș timp dela Blaj. — Eri o arestare cu peripeții de operetă minoră, azi suspendarea unui publicații ecle-siastice dintre cele mai venerabile și deci inofensive, dau dintr'odată omului insignificant de până aci, o tristă notorietate care probabil nu a făcut mare plăcere șefilor ierarhici ai dsale din moment ce a fost desavuat pe loc. Deastădată și cel puțin la Blaj, un prefect a fost silit să ia act de limitele firești ale mandatului său și de putere ce i sunt

conferite spre a promova opera de ansamblu al guvernului său, iar nu spre a lăngaja într'o solidaritate care nu poate ocroti întotdeauna și pentru toată lumea — bunul plac individual. — La Blaj, s'a demonstrat aceasta, spre cinstea celor de sus.

Prietinii naturii, își zice o asociație bănățeană, care și-a pus ca obiectiv ocrotirea naturii în ce are ea mai viu și mai expus efecturilor civilizatoare, care reclamă în numele tehnicii jerfa atâtor frumuseți dăruite de Creator spre desfătarea ochiului omenesc. — Evident, și asta este puțin o creație care ne vine din țări mai înaintate în cultură și unde o experiență veche a citadinilor, îi înfoarce din nou, sub forma turismului mai complicat sau și numai a weekendului hebdomadar sub umbrarul verde. — Noi, popor cu recente practice burgheze nu am ajuns evident prin a înțelege rostul peisagiului, în care viața noastră a stat închisă, sub semnul monotoniei și al întoarceri pe loc, Snobismul românesc, căci există și acesta, cere deocamdată exhibiția în rafalele luminei cu reverberații pe parchetul luciu al șantanului și al cafenelii, a unor plăceri de eflină calitate. Aceasta dorită mai cu râvnă ca sentimentul de prospețime și viçoare pe care îl poate imprumuta din natura dîn care s'a desprins mai eri pentu rosturi de viață în gri de zidărie și fum de cafenea